

GURULATIH YANG EFEKTIF DALAM PENGURUSAN DAN PENGEKALAN MURID LATIHAN SILAT

ABSTRAK

Gurulatih merupakan komponen utama dalam menentukan keberkesanan sesebuah gelanggang Silat. Peranan gurulatih bukan sekadar menyampaikan teknik dan kemahiran bela diri, tetapi merangkumi fungsi sebagai pendidik, pembimbing, pemimpin, pengurus dan pembentuk sahsiah murid. Dalam konteks pengurusan gelanggang, keberkesanan gurulatih turut dapat dilihat melalui keupayaan mengekalkan penyertaan murid secara berterusan. Penurunan bilangan murid tidak semestinya berpunca daripada kurangnya minat terhadap Silat, tetapi boleh berkait dengan pengalaman latihan yang kurang menarik, ketiadaan perkembangan kompetensi yang jelas, hubungan gurulatih–murid yang lemah, komunikasi yang tidak berkesan dan kekurangan sistem pemantauan. Literatur sukan menunjukkan bahawa keseronokan, persepsi kompetensi, sokongan jurulatih, sokongan rakan sebaya dan sokongan ibu bapa merupakan antara faktor yang berkaitan dengan penyertaan berterusan golongan muda dalam sukan (Wang et al., 2022). Berasaskan perspektif tersebut, esei ini menghuraikan ciri-ciri gurulatih yang efektif dalam konteks Silat, meliputi perancangan latihan, pedagogi, hubungan interpersonal, motivasi, pemantauan kehadiran, penglibatan ibu bapa, pengiktirafan pencapaian dan pembangunan pelapis. Esei ini menegaskan bahawa gurulatih yang efektif bukan sekadar menghasilkan murid yang mempunyai kemahiran teknikal, tetapi membina persekitaran pembelajaran yang mendorong murid untuk terus belajar, berkembang dan menyumbang kepada kesinambungan perguruan.

Kata kunci: gurulatih efektif, Silat, retensi murid, motivasi, pedagogi, pengurusan gelanggang, pembangunan murid.

1.0 Pengenalan

Keberkesanan sesebuah gelanggang Silat banyak bergantung kepada kualiti gurulatih yang mengendalikan latihan. Gurulatih merupakan individu yang berhadapan secara langsung dengan murid dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Oleh itu, pengalaman murid terhadap Silat lazimnya dibentuk melalui cara gurulatih mengajar, berkomunikasi, memberi teguran, memberikan penghargaan dan mengurus suasana latihan.

Dalam perspektif pendidikan sukan, peranan jurulatih telah berkembang daripada sekadar penyampai kemahiran kepada peranan yang lebih menyeluruh sebagai pendidik dan pemimpin. Hubungan jurulatih dengan peserta turut menjadi unsur penting dalam membentuk pengalaman penyertaan. Jowett dan Cockerill (2003), misalnya, menunjukkan kepentingan hubungan jurulatih–atlet yang berasaskan kepercayaan, rasa hormat, persefahaman dan matlamat bersama.

Dalam konteks Silat, dimensi ini menjadi lebih penting kerana latihan bukan sahaja berkaitan kemahiran fizikal, tetapi turut melibatkan disiplin, adab, nilai, identiti perguruan dan pembentukan sahsiah. Oleh itu, gurulatih yang efektif perlu menggabungkan **kecekapan teknikal dengan kecekapan pedagogi dan interpersonal**.

Persoalan utama bukan sekadar sama ada gurulatih mampu mengajar Silat, tetapi sama ada beliau mampu **membina pengalaman latihan yang menyebabkan murid mahu terus belajar**.

2.0 Konsep Gurulatih yang Efektif

Gurulatih yang efektif boleh ditakrifkan sebagai individu yang mempunyai keupayaan untuk merancang, melaksanakan, menilai dan menambah baik proses latihan berdasarkan keperluan murid serta matlamat perguruan.

Keberkesanan tersebut mempunyai sekurang-kurangnya lima dimensi:

1. **kompetensi teknikal;**
2. **kompetensi pedagogi;**
3. **keimpinan dan pengurusan;**

4. **keupayaan membina hubungan;** dan

5. **keupayaan membangunkan murid secara menyeluruh.**

Gurulatih yang hanya mempunyai kemahiran teknikal tetapi tidak mempunyai keupayaan mengajar mungkin tidak menghasilkan pengalaman pembelajaran yang berkesan. Sebaliknya, gurulatih yang mempunyai kemahiran pedagogi tetapi kurang penguasaan teknikal juga menghadapi keterbatasan dalam menyampaikan kandungan Silat.

Oleh itu, keberkesanan gurulatih perlu dilihat sebagai gabungan antara:

Tahu Silat + Tahu Mengajar + Tahu Mengurus + Tahu Membimbing.

3.0 Gurulatih sebagai Pendidik, Bukan Sekadar Pengajar

Perbezaan antara pengajar dan pendidik perlu diberikan perhatian. Pengajar menyampaikan kandungan, manakala pendidik membantu murid memahami, mengamalkan dan membentuk diri melalui proses pembelajaran.

Dalam Silat, gurulatih bukan sekadar menunjukkan cara melakukan sesuatu teknik. Gurulatih perlu menerangkan **mengapa teknik tersebut dilakukan, bila ia digunakan, bagaimana ia diperbaiki dan apakah nilai yang terkandung di sebaliknya.**

Sebagai contoh, latihan berdiri, langkah, elakan dan buah bukan sekadar latihan fizikal. Ia boleh dikaitkan dengan disiplin, kawalan diri, kesabaran, ketepatan dan tanggungjawab.

Pendekatan ini menjadikan latihan Silat mempunyai makna yang lebih luas kepada murid.

4.0 Perancangan Latihan yang Sistemik

Gurulatih efektif tidak hadir ke gelanggang tanpa perancangan. Setiap sesi perlu mempunyai objektif yang jelas dan bersesuaian dengan tahap murid.

Perancangan boleh merangkumi:

- objektif latihan;
- kandungan teknik;

- kaedah pengajaran;
- pembahagian kumpulan;
- tempoh setiap aktiviti;
- kaedah penilaian; dan
- aktiviti penutup.

Sebagai contoh, latihan dua jam boleh merangkumi pemanasan, asas, teknik, buah, aplikasi, latihan berkumpulan, penilaian dan *cooling down*.

Perancangan sedemikian mengelakkan latihan daripada menjadi terlalu berulang dan tidak mempunyai hala tuju.

5.0 Gurulatih Perlu Memahami Perbezaan Murid

Murid mempunyai perbezaan dari segi umur, pengalaman, kecergasan, kebolehan motor, keyakinan dan kadar pembelajaran.

Oleh itu, penggunaan satu pendekatan untuk semua murid tidak semestinya berkesan.

Murid baharu memerlukan penerangan dan bimbingan asas. Murid pertengahan memerlukan pengukuhan kemahiran, manakala murid senior memerlukan cabaran dan tanggungjawab yang lebih tinggi.

Pendekatan berbeza mengikut tahap membantu murid mengalami kejayaan pada tahap masing-masing.

Hal ini selaras dengan prinsip *Self-Determination Theory* yang menekankan kepentingan keperluan psikologi terhadap kompetensi, autonomi dan hubungan sosial dalam pembentukan motivasi (Ryan & Deci, 2000).

6.0 Gurulatih sebagai Pembina Motivasi

Motivasi merupakan aspek penting dalam memastikan murid terus menyertai latihan. Kajian sistematik dan meta-analisis oleh Wang et al. (2022) menunjukkan bahawa keseronokan, kompetensi, sokongan jurulatih, sokongan rakan sebaya dan sokongan ibu bapa mempunyai hubungan dengan penyertaan berterusan dalam sukan golongan muda.

Oleh itu, gurulatih perlu mengelakkan pendekatan yang hanya bergantung kepada hukuman atau tekanan.

Motivasi boleh dibina melalui:

- matlamat latihan yang jelas;
- cabaran mengikut tahap;
- maklum balas positif;
- penghargaan terhadap usaha;
- peluang menunjukkan kemahiran;
- aktiviti berkumpulan; dan
- peluang memegang tanggungjawab.

Murid perlu merasakan:

“Saya semakin baik kerana saya berlatih.”

Perasaan tersebut merupakan asas penting kepada kesinambungan penyertaan.

7.0 Kesonokan sebagai Unsur Latihan

Disiplin tidak bermaksud latihan perlu membosankan. Gurulatih efektif perlu menghasilkan keseimbangan antara **disiplin dan keseronokan**.

Kajian mengenai keciciran dalam sukan kanak-kanak dan remaja mendapati bahawa kekurangan keseronokan merupakan antara faktor yang dikaitkan dengan keciciran daripada sukan (Crane & Temple, 2015).

Dalam Silat, keseronokan boleh diwujudkan melalui:

- latihan berpasangan;
- permainan kemahiran;
- cabaran teknik;
- latihan berkumpulan;
- demonstrasi;

- aplikasi situasi;
- pertandingan dalaman; dan
- latihan bersama.

Keseronokan bukan bermaksud menghapuskan disiplin. Sebaliknya, ia menjadikan disiplin lebih mudah diterima kerana murid menikmati proses pembelajaran.

8.0 Hubungan Gurulatih–Murid

Hubungan yang baik antara gurulatih dengan murid merupakan salah satu asas kepada gelanggang yang stabil. Jowett dan Cockerill (2003) menekankan kepentingan kepercayaan, rasa hormat dan hubungan yang saling melengkapi dalam hubungan jurulatih–atlet.

Dalam Silat, hubungan ini perlu berasaskan:

hormat + tegas + prihatin + adil.

Gurulatih perlu tegas terhadap disiplin tetapi tidak menggunakan penghinaan sebagai kaedah pengajaran. Kesalahan perlu diperbetulkan tanpa menjatuhkan maruah murid.

Murid yang berasa selamat untuk belajar, bertanya dan melakukan kesilapan mempunyai peluang yang lebih baik untuk berkembang.

9.0 Memberikan Perhatian kepada Murid yang Lemah dan Baharu

Salah satu kelemahan pengurusan gelanggang ialah perhatian yang berlebihan diberikan kepada murid yang sudah mahir.

Murid yang lemah atau baharu mungkin akhirnya merasakan bahawa mereka tidak penting.

Gurulatih efektif perlu memastikan perhatian diagihkan secara adil. Murid baharu perlu dibantu menyesuaikan diri, manakala murid yang lemah perlu diberikan latihan pemulihan.

Prinsipnya ialah:

Murid terbaik memerlukan cabaran; murid lemah memerlukan bimbingan; murid baharu memerlukan perhatian.

10.0 Sistem Pemantauan Kehadiran

Gurulah efektif perlu mengetahui siapa yang hadir, siapa yang mula kurang hadir dan siapa yang berisiko berhenti.

Sistem pemantauan boleh menggunakan empat kategori:

Warna	Status	Tindakan
Putih	Murid baharu	Orientasi dan pemantauan awal
Hijau	Aktif dan stabil	Kekalkan, galakkan dan beri pengiktirafan
Merah	Risiko tinggi untuk berhenti	Tindakan segera dan hubungi murid/ibu bapa
Kuning	Kehadiran mula menurun	Intervensi awal dan pemantauan

Sistem ini membolehkan masalah dikesan sebelum murid benar-benar meninggalkan gelanggang.

Pendekatan ini penting kerana keciciran sukan mempunyai pelbagai faktor dan tidak wajar dianggap sebagai masalah motivasi individu semata-mata (Crane & Temple, 2015).

11.0 Penglibatan Ibu Bapa

Bagi murid muda, ibu bapa merupakan komponen penting dalam ekosistem latihan. Wang et al. (2022) mendapati sokongan ibu bapa merupakan salah satu faktor yang berkaitan dengan penyertaan berterusan golongan muda dalam sukan.

Oleh itu, gurulah perlu mempunyai komunikasi yang teratur dengan ibu bapa.

Maklumat yang boleh dikongsi termasuk:

- kehadiran;
- perkembangan kemahiran;
- pencapaian;
- jadual ujian;

- aktiviti;
- disiplin; dan
- program akan datang.

Hubungan ini membantu ibu bapa memahami bahawa latihan Silat memberikan manfaat yang lebih luas daripada aktiviti fizikal semata-mata.

12.0 Pengiktirafan terhadap Pencapaian Murid

Gurulatih efektif tidak hanya mengiktiraf juara pertandingan. Murid yang menunjukkan peningkatan, disiplin dan komitmen juga perlu dihargai.

Pengiktirafan boleh merangkumi:

- Kehadiran Terbaik;
- Disiplin Terbaik;
- Peningkatan Terbaik;
- Murid Contoh;
- Semangat Berpasukan;
- Pembantu Gelanggang; dan
- Komitmen Jangka Panjang.

Pendekatan ini membantu membina persepsi kompetensi dalam kalangan murid. Apabila murid melihat bahawa usaha mereka dihargai, mereka lebih mudah membina hubungan positif dengan proses latihan.

13.0 Gurulatih sebagai Pembina Pelapis

Gurulatih yang efektif bukan hanya memikirkan latihan hari ini, tetapi juga masa depan gelanggang.

Murid senior perlu diberikan peluang untuk:

- membantu murid baharu;
- mengetuai pemanasan;
- membantu demonstrasi;

- menjadi pembantu latihan;
- mengurus kumpulan kecil; dan
- mempelajari asas pedagogi.

Laluan pembangunan boleh disusun seperti berikut:

Murid Baharu → Murid Senior → Pembantu Latihan → Pelangi Merah → Gurulatih Muda → Gurulatih

Pendekatan ini mewujudkan kesinambungan kepimpinan dan mengurangkan kebergantungan kepada seorang gurulatih.

14.0 Gurulatih sebagai Pengurus Gelanggang

Keberkesanan gurulatih juga bergantung kepada kemahiran pengurusan.

Gurulatih perlu mempunyai sekurang-kurangnya sistem asas untuk:

- pendaftaran murid;
- rekod kehadiran;
- komunikasi ibu bapa;
- jadual latihan;
- rekod pencapaian;
- perancangan aktiviti;
- pengurusan peralatan; dan
- rekod kewangan.

Jika semua urusan dilakukan secara tidak tersusun, gurulatih mungkin terlalu terbeban dengan tugas pentadbiran sehingga mengurangkan fokus terhadap pengajaran.

Oleh itu, pengurusan gelanggang perlu mempunyai pembahagian tugas dan, apabila sesuai, melibatkan pembantu atau jawatankuasa kerja.

15.0 Gurulatih dan Pengurusan Pengekalan Murid

Daripada keseluruhan perbincangan, keberkesanan gurulatih dalam mengekalkan murid boleh dirumuskan melalui tujuh fungsi utama:

Fungsi Gurulatih	Persoalan Utama
Pendidik	Apakah yang murid pelajari?
Jurulatih	Apakah kemahiran yang murid kuasai?
Pembimbing	Bagaimanakah murid dibantu untuk berkembang?
Motivator	Mengapa murid mahu terus berlatih?
Pemimpin	Bagaimanakah budaya gelanggang dibentuk?
Pengurus	Bagaimanakah gelanggang dikendalikan?
Pembina pelapis	Siapakah yang akan meneruskan gelanggang?

Justeru, ukuran keberkesanan gurulatih tidak sepatutnya hanya berdasarkan kemahiran Silat yang dimiliki, tetapi juga berdasarkan **keupayaan menghasilkan murid yang kekal, berkembang dan akhirnya mampu menyumbang kepada perguruan.**

16.0 Kesimpulan

Gurulatih yang efektif merupakan faktor penting dalam memastikan kesinambungan sesebuah gelanggang Silat. Peranan gurulatih tidak boleh dihadkan kepada penyampaian teknik bela diri semata-mata. Gurulatih perlu berfungsi sebagai pendidik, pembimbing, motivator, pemimpin, pengurus dan pembina pelapis.

Literatur mengenai penyertaan sukan menunjukkan bahawa pengalaman positif, keseronokan, kompetensi, sokongan jurulatih, sokongan rakan sebaya dan sokongan ibu bapa merupakan antara unsur yang berkaitan dengan penyertaan berterusan (Wang et al., 2022). Pada masa yang sama, keciciran daripada sukan merupakan

fenomena kompleks yang dipengaruhi oleh faktor individu, sosial dan persekitaran (Crane & Temple, 2015).

Dalam konteks Silat, gurulatih yang efektif perlu membina keseimbangan antara **disiplin tradisi dengan pedagogi moden**, antara **ketegasan dengan kebajikan murid**, serta antara **pembangunan kemahiran dengan pembangunan sahsiah**.

Oleh itu, prinsip utama pengurusan gelanggang hendaklah berubah daripada:

“Bagaimana mendapatkan lebih ramai murid?”

kepada persoalan yang lebih strategik:

“Bagaimana memastikan setiap murid yang menyertai latihan mendapat pengalaman yang cukup bernilai sehingga mereka mahu terus belajar, berkembang dan menjadi sebahagian daripada kesinambungan perguruan?”

Dalam perspektif ini, **retensi murid merupakan salah satu indikator penting keberkesanan gurulatih**. Gurulatih yang berjaya bukan hanya melahirkan murid yang pandai Silat, tetapi melahirkan murid yang berdisiplin, yakin, mempunyai rasa kepunyaan terhadap gelanggang, menghargai perguruan dan bersedia menjadi pelapis pada masa hadapan.

RUJUKAN

1. Crane, J. R., & Temple, V. A. (2015). A systematic review of dropout from organized sport among children and youth. *European Physical Education Review*, 21(1), 114–131. <https://doi.org/10.1177/1356336X14555294>
2. Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). Olympic medallists' perspective of the athlete–coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313–331. [https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(02\)00011-0](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(02)00011-0)
3. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
4. Wang, X., et al. (2022). Predictors of persistent participation in youth sport: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 871936. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.871936>